

(60) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਿਵਲ ਕੈਦ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਮੁਅੱਤਲ ਰਹੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲੀਗਲ ਸਰਵਿਸ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ।

(61) ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰੀ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਦੀ ਰਸੀਦ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪਾਲਣਾ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

(62) ਦਾਸਤੀ।

ਆਰ. ਐਚ. ਆਰ

ਹਰਬੰਸ ਲੈਬ ਜੇ-

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੁਨ ਜਾਬ ਦਾ ਰਾਜ,- ਜਵਾਬਦਾਤਾ

Crl.R.N. 1996 ਦਾ 654

7 ਜਨਵਰੀ, 2010

ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1914—S.61(l)(c)-ਧਾਰਾ 61(l)(c) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ—ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ—ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕੋ ਸੈੱਟ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ- ਦੋਵਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਮੱਗਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ - ਇਹ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਿ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਿਰਪੱਖ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। -ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਲਾਹਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ

ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ। ਇਹ ਗੁਪਤ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਕੋਲ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਤਕ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੀ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ/ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਜੋਖਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(ਪਰਾ 10)

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਡੀ.ਐਸ.ਫੇਰੂਮਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੀ

ਆਰ ਐਸ ਰਾਵਤ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ

ਹਰਬੰਸ ਲਾਲ, ਜੇ.

(1) ਇਹ ਸੰਸ਼ੋਧਨ 3 ਅਗਸਤ, 1996 ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੇ 1 ਅਕਤੂਬਰ, 1994 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ/ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ / ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਦੇਵਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। 500/- ਪੰਜਾਬ ਆਬਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1914 ਦੀ ਧਾਰਾ 61(1)(ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ) ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣੀ ਹੋਵੇਗੀ।

(2) ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, 1 ਦਸੰਬਰ, 1992 ਨੂੰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਘੜਕਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਦੇਵਾ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਦੀ ਦੇ. ਅਜਿਹੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਕਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਜਿੱਥੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਸਟਾਲ ਲਗਾ ਕੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਕੱਢਦਾ ਹੋਇਆ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ | ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਹੇਠ ਅੱਗ ਬਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਕੰਮਕਾਜ ਅਜੇ ਵੀ ਠੰਢਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਇਲਰ ਵਿੱਚ 200 ਕਿਲੋ 'ਲਾਹਣ' ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਿਸ਼ੀਵਰ ਵਿੱਚ 7500 ਕਿਲੋ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਸੀ। ਨਮੂਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਇੱਕ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਇਲਰ, ਨਮੂਨਾ ਅਤੇ ਡੱਬੇ ਨੂੰ ਸੀਲ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ AS ਇਹਨਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ,—ਵੀਡੀਓ ਮੀਮੇ। ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਲ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਰੁਕਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ

ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਸਮੀ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮੋਟਾ ਸਾਈਟ ਯੋਜਨਾ ਉਲੀਕੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਕਸਾਈਜ਼ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਬਾਇਲਰ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡਿਸਟਿਲਟ ਕਰਨ ਲਈ ਫਿੱਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਹੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ

ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ।

(3) ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 61 (1) (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਘਰੇਲੂ ਦੋਸ਼ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1), ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2), ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-3) ਅਤੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-4) ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 313 Cr ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੀਸੀ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਐਪ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਝੂਠਾ ਉਲਝਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

(4) ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਹਾਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਡਰ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਸਨੇ ਇਸ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

(5) ਮੈਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਸਹੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

(6) ਅਰੰਭ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼੍ਰੀ ਡੀ.ਐਸ. ਫੇਰੂਮਾਨ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਹੀ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇੱਕ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 94 ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਸੇ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 95 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੈ। ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚੱਲੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਥਾਣਾ ਸਰਹਾਲੀ ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 95 ਮਿਤੀ 1 ਦਸੰਬਰ, 1992 ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨ ਲਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ 1 ਦਸੰਬਰ, 1992 ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰ. 94 ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸਨੇ **ਛੋਟੇ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (1)** ' ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(1) 1987 ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਸਡੈਂਟਸ 293

(7) ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਹਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਥਿਤ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਦਸਤਖਤ/ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਨਰ: ਛੋਟੇ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚਲੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਮਦਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

(8) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ (PW-1), ਹੈਂਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (PW-2), ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (PW-3) ਅਤੇ ਹੈਂਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (PW-4) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਲਾਹਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2 ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਐਚ.ਸੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3 ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਐਸ.ਆਈ. ਸੇਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੇ ਲਗਭਗ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਕੱਢਦੇ ਹੋਏ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਲਾਹਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਤਸਦੀਕਸ਼ੁਦਾ ਕਾਪੀ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 9 ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ **“ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਐਕਸ. PA ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੋਹਰ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰ ਬੀ.ਐਸ. ਨਾਲ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਉਸ ਨੇ ਮੋਹਰ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੇਸ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਥਾਣੇ 'ਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਮੈਮੋਜ਼ ਸਾਬਕਾ. ਪੀਬੀ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ. ਪੀਸੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੀਆਈਐਨ ਅਤੇ ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਵੀ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸ਼ੱਕੀ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 12 ਵਿੱਚ, ਉਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਸਿਮਲਾ ਆਈ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿੰਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ I ਐਕਟਰ ਦੁਆਰਾ 'ਲਹਨ' ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਐਸਆਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਐਚ.ਸੀ ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ 'ਲਾਹਨ' ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸੀ। ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੀਲ ਸੀ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਤੋਂ ਮੋਹਰ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਡਰੱਮ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਅਸਲ ਸਥਿਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੀਲ ਮਾਰਕ AS ਨਾਲ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ EI ਨੇ ਸੀਲ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਡਰੱਮ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੋਹਰ ਵਾਲੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਲੇ AS ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਸੀਲ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਲਈ ਲਿੰਕ ਸਬੂਤ ਗਾਇਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਸ।”**

(9) ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉਸੇ ਹੀ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਵਸੂਲੀ ਇੱਕੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਲਾਹਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਆਬਕਾਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ

ਵਸੂਲੀਆਂ ਇੱਕੋ ਥਾਂ, ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਰਿਸ: ਛੋਟਾ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਕੋਲੋਂ 40 ਕਿਲੋ ਭੁੱਕੀ ਅਤੇ 40 ਗ੍ਰਾਮ ਅਫੀਮ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇੱਕ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟਾਂਸਿਜ਼ ਐਕਟ, 1985 ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਧਾਰਾ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ। ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਪ ਆਈ ਇਲੈਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਨ ਅਰਥਾਤ ਕਾਨ ਆਈ ਸਟੇਬਲ। ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ. ਦੋਵਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਉਸੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ 10 ਜੁਲਾਈ, 1986 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 40 ਗ੍ਰਾਮ ਅਫੀਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਯਾਨੀ 1 ਜੁਲਾਈ, 1986 ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭੁੱਕੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ “ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੋ ਗਵਾਹ ਅਫੀਮ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੁੱਕੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਵੀ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਉਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ। ਮੰਨਿਆ, ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(10) ਮੌਜੂਦਾ ਗੱਲ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਆਬਕਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਿਵੇਂ ਹੈ

ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਲਾਹਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਛੋਟੇ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੁਰੰਤ ਇੱਕ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਹ ਗੁਪਤ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਕੋਲ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੇ ਕਾਫੀ ਮੌਕੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੀ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ/ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ/ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਜੋਖਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(11) *AsaseqAslaosequellof*. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ੀ-ਸੋਧਣ ਵਾਲਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਜੁਰਮ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਰ.ਐਨ.ਆਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਰਬੰਸ ਲਾਈ ਜੇ.

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਬਿੰਦਰ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ

ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.ਏ. 2002 ਦਾ ਨੰਬਰ 1396

6 ਨਵੰਬਰ, 2009

ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ 1985 - ਐੱਸ. 15,35 ਅਤੇ 54—
ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, 1973-S. 313— ਭੁੱਕੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼
— ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ
ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ—ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਜਾਂ 54 ਦੇ ਤਹਿਤ
ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਬੂਤ A ਸੀਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ 114
ਕਿ ਉਹ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਦੇ ਸੁਚੇਤ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਬਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਖਾਸ
ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਕਬਜ਼ਾ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-ਅਪੀਲ ਦੀ
ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਫੈਸਲਾ/ਸਜਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਫ਼ਤਿਆ ਗਿਆ, ਕਿ ਸਾਵਧਾਨ ਪੀ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਨੂੰਨੀ ਬਿਆਨ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ
ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ
ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਭੁੱਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।